

Suomen Psykologiliitto ry:n lausunto:

Oppilas- ja opiskelijahuollon psykologien sijoitettava sivistystoimeen myös sote-uudistuksen jälkeen

Valmisteilla oleva sote- ja aluehallintouudistus tulee vaikuttamaan myös kuntien psykologityön organisointiin ja sisältöön. Yksi merkittävä kuntien tarjoama psykologipalvelu on oppilas- ja opiskeluhuoltolain (1287/2013) mukainen psykologityö esi- ja perusopetuksessa sekä toisen asteen oppilaitoksissa lukioissa ja ammattikouluissa.

Koulujen ja oppilaitosten psykologityö on tavallisesti organisoitu kunnan sivistystoimessa, ja näin on syytä toimia jatkossakin.

Koulun ja oppilaitoksen psykologin työn sisältö ja tavoite

Koulun ja oppilaitoksen psykologien työtehtävä osana lakisääteistä oppilas- ja opiskelijahuoltoa on kahtalainen.

Koulun ja oppilaitoksen psykologin tehtävänä on osallistua yhteisölliseen oppilas- ja opiskelijahuoltoon, jota uusi oppilas- ja opiskelijahuoltolaki painottaa. Psykologi on koulun ja oppilaitoksen työyhteisön ja organisaation yhteistyökumppani ja konsultti psykologian alaan liittyvissä kysymyksissä. Oman alansa asiantuntijana hänellä on laaja-alaista osaamista ja tietoa oppimisen, motivaation, neuropsykologian, psyykkisen hyvinvoinnin ja psyykkisten ongelmien, perheen ja sosiaalisten suhteiden sekä psyykkisen tuen osa-alueilta. Koulun ja oppilaitoksen psykologi tarkastelee ilmiöitä ja ongelmia niin yksilö-, perhe-, ryhmä-, yhteisö- kuin organisaationäkökulmastakin. Oppilas- ja opiskelijahuollon psykologi on elimellinen osa koulu- ja oppilaitosyhteisön toimintaa ja asiantuntijuutta, ei koulusta ja oppilaitoksesta irrallinen ”palvelu”.

Tämän yhteisöllisen ja konsultoivan työn lisäksi koulun ja oppilaitoksen psykologi on oppilaiden ja opiskelijoiden sekä heidän perheidensä perustason mielenterveystyön ja oppimisen asiantuntija, joka tarjoaa ns. matalan kynnyksen apua ja tukea asioiden selvittelyyn ja työstämiseen sekä jatkotoimien pohtimiseen.

Lasten ja nuorten hyvinvointi ja ongelmien ehkäisy

Lasten ja nuorten mielenterveyden ja hyvinvoinnin edistäminen on keskeinen tavoite nyky-Suomessa. Sen takia on varmistettava, että esimerkiksi koulun ja oppilaitosten rakenteet ja toiminnot ovat sellaisia, että ne edistävät oppilaiden, opiskelijoiden ja henkilöstön hyvinvointia ja terveyttä ja ennaltaehkäisevät ongelmien syntymistä ja pahenemista, mikä vähentää tarvetta inhimillisesti ja taloudellisesti kalliiseen yksilötason puuttumiseen. Organisaation on myös varauduttava erilaisiin kriisitilanteisiin. Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki korostaa voimakkaasti

4.2.2016

hyvinvoinnin edistämistä ja ongelmien ehkäisyä. Psykologin pitää olla mukana suunnittelu- ja kehittämistyössä opetusorganisaation ja yksittäisten koulujen ja oppilaitosten tasolla, mikä ei voi toteutua toisesta hallintokunnasta käsin.

Nykyään ymmärretään, että lasten ja nuorten tehokas ja inhimillinen hoito ja tuki tarkoittaa, että mielenterveyspalvelut on vietävä lasten, nuorten ja heidän perheidensä arkeen – kotiin, kouluun ja oppilaitokseen. Erilaisista käyttäytymisen, tarkkaavuuden ja tunne-elämän pulmista kärsivien lasten ja nuorten hoito ja kuntoutus rakentuu keskeisesti heidän arkensa tärkeiden aikuisten eli perheen ja opettajien varaan. Läheskään aina lapsi ei tarvitse omaa terapiaa, lääkitystä tai kuntoutusta, ja sellaisen ohessa arjen tukitoimet ovat ratkaisevan tärkeitä. Tällöin tarvitaan myös toimiva yhteistyö kodin ja koulun välille. Myös erityisopetuksen järjestäminen on muuttumassa suuntaan, jossa yhä suurempi osa erityistä tukea tarvitsevista oppilaista käy omaa lähikouluun. Tämä sekä monikulttuurisuuden lisääntyminen lisää suuresti yleisopetuksen koulujen henkilöstön tietojen ja taitojen tarvetta.

Psykologi osana koulun ja oppilaitoksen organisaatiota ja yhteisöä

Jo peruskoulu-uudistuksessa ymmärrettiin, että koulut ja oppilaitokset eivät selviydy pelkän pedagogisen asiantuntemuksen avulla. 1.8.2014 alkaen myös toisen asteen oppilaitoksissa on pitänyt olla psykologi. Opettajien vaativan opetus- ja kasvatustehtävän tueksi tarvitaan jatkuvaa moniammatillisen oppilashuollon yhteistyötä jokaisella kouluasteella. Mitä paremmin opettajat osaavat ja jaksavat kohdata ja ottaa huomioon erilaisuutta työssään, sitä vähemmän on tarvetta käsitellä asioita ongelma- ja yksilölähtöisesti.

Huomattava on myös, että lasten, nuorten ja perheiden ongelmien havaitsemisen ja niihin puuttumisen kannalta koulut ja oppilaitokset ovat ensisijaisen tärkeitä. Opettajat tarvitsevat jatkuvan mahdollisuuden keskustella psykologin kanssa työhönsä liittyvistä kysymyksistä, ja he pitävät tätä mahdollisuutta tärkeänä. Koulun ja oppilaitoksen psykologin osallistuminen suunnittelu- ja kehittämistyöhön niin yksittäisten oppilaiden kuin koko organisaationkin tasolla edellyttää saumatonta yhteistyötä sekä molemminpuolista ammatillista kunnioitusta ja luottamusta.

Miksi psykologin on tärkeää olla osa sivistystointia myös sote-uudistuksen jälkeen?

Psykologitoiminnan integroimisella kiinteäksi osaksi suomalaisen koulujärjestelmän toimintaa on ollut merkittävä rooli siinä myönteisessä kehityksessä, jonka tuloksena:

- 1) Suomen koululaisten oppimistulokset ovat kansainvälisesti huippuluokkaa.
- 2) Suomen peruskouluissa opintonsa kesken jättäneiden oppilaiden osuus on kansainvälisessä vertailussa poikkeuksellisen alhainen.
- 3) Suomen kouluissa myös oppimis- ja sopeutumisvaikeuksia omaavilla ja vammaisilla oppilailla on käytännössä täysi koulunkäyntioikeus eikä heitä enää pyritä "siirtämään" pois koulusta jonkin koulun ulkopuolisen instanssin vastuulle.

4.2.2016

Laadukas koulun ja oppilaitoksen psykologin työ edellyttää, että työ on mitoitettu oikein (max 600–800 oppilasta tai opiskelijaa ja 2–3 kouluyksikköä psykologia kohden) ja että psykologiasiantuntijuus sijoittuu hallinnollisesti sivistystoimen organisaatioon opetus- ja kasvatustyön suunnittelun ja toteutuksen rinnalle ja tueksi.

- Tähän ratkaisuun onkin päädytty useimmissa suurissa kaupungeissa, kuten Helsingissä, Espoossa, Vantaalla, Tampereella, Jyväskylässä, Kuopiossa, Lahdessa ja Oulussa, sekä useissa pienemmissä kunnissa.
- Käytännön kokemus osoittaa, että psykologipalvelut tuottavat eniten hyötyä ja lisäarvoa nimenomaan sivistystoimessa ja oppilaitoksissa – lähellä oppilaita, heidän vanhempiaan sekä opettajia ja oppilashuoltoryhmiä. Tällöin yhteistyö, kommunikaatio, konsultaatio ja ongelmien ehkäisy ja hoitaminen niiden luonnollisessa ympäristössä toimii parhaiten.
- Sivistysvaliokunnan oppilas- ja opiskelijahuoltolakia koskevassa mietinnössä 14/2013 korostetaan psykologipalvelun saatavuutta kiinteänä osana kouluyhteisöä.
- Psykologian alan tieteellinen neuvottelukunta on vuonna 2013 vahvistanut suosituksen, jonka mukaan sekä käytännön kokemus että tieteellinen tutkimusnäyttö tukevat opiskeluhuollon psykologipalveluiden järjestämistä osana sivistystoimen omaa toimintaa.

Suomen Psykologiliitto pitää tärkeänä, että sote-uudistusta suunniteltaessa otetaan huomioon edellä esitetyt näkökohdat. Oppilas- ja opiskelijahuolto ja sen korkea laatu kouluissa ja oppilaitoksissa on pitkäjänteisen työn tulosta. Jo rakennettua ei saa rikkoa. Työn jatkuvuudesta tulee pitää erityistä huolta.

Helsingissä 4.2.2016

Annarilla Ahtola, PsT, erikoispsykologi

Puheenjohtaja

Suomen Psykologiliitto ry.

Gsm 040 6877677

Sähköposti annarilla.ahtola@psyli.fi